

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחוּץ לְאֶרֶץ

כִּשֶׁם שֶׁהִשְׁבַּת צְרִיכָה הַכְּנָה, שִׁמּוֹת הַחֹל מְכִינִים לִשְׁבַת. כֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה הַכְּנָה לְהַתְּכַוֵּן אֵלֶיהָ כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּנוּז בְּקִרְבָּהּ, וְהַהֲכָנָה הַיָּא בּוֹמֵן הַגְּלוּת בְּחוּ"ל. וְכֵל זֶה הוּא בּוֹמֵן שְׂאִינָם מְרוֹצִים מִן הַגְּלוּת וְתַמִּיד מְצַפִּים לְצֵאת מִמֶּנָּה, וְעַל יְדֵי זֶה זֹכִים לְהַשִּׁיג מִדְּרַגַּת קְדוּשָׁתָהּ שֶׁל הָאֶרֶץ, וּמִצֵּד זֶה יִשְׁנֶה מַעֲלָה גְדוּלָה לְגָלוּת, שֶׁמְכִין לְגֵאוּלָּה וְלֵא"י, וְחֶסְרוֹן הַגְּלוּת הוּא מֵה שְׂמֵרֹצִים מִמֶּנָּה, וְיֵשׁ לְפַעֲמִים שֶׁבַח הַסְט"א לְהַעֲמִיד בְּגָלוּת הַרְבֵּה בְּנֵי תוֹרָה וְשׁוֹמְרֵי מִצְוָה וּבִלְבַד שִׁהְיוּ מְרוֹצִים מֵהַגְּלוּת, לֹמֵר: "אֲהַבְתִּי אֶת אֲדוֹנֵי אֶת אֲשֶׁתִּי וְאֶת בְּנֵי, לֹא אֲצַא חֶפְשִׁי".

אוֹלָם כְּשֶׁמִּגִּיעַ הַזְּמַן, וְהַקְּב"ה נֶעֱרַר מִמַּעוֹן קִדְשׁוֹ וְרוֹצֵה לְהַתְּדַבֵּק בְּיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, אִז עוֹשֶׂה הַקְּב"ה רְצִיעָה בְּאוֹן לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִירְאוּ, לְעֻזּוֹב אֶת הַגְּלוּת וְלִלְכַת אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר "תַּמִּיד עֵינֵי ה' אֵלֶיךָ בַּה מְרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" (דְּבָרִים י"א, י"ב).

לְפַעֲמִים יֵשׁ שֶׁהַעוֹלִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵתְעוֹרְרִים בְּקִרְבָּם גַּעְגּוּעִים לְחוּ"ל, לְתוֹרָה שֶׁל חוּ"ל וְלַעֲבוּדָה שֶׁל חוּ"ל, וְלֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבְיִנוּ כִּי הַכֵּל הוּא מִצֵּד תַּחְבוּלוֹת הַיֵּצֵר שִׁתְּרָצוּ בְּגָלוּת וְלִהְיוֹת אֶת הַזְּמַן שֶׁלָּהּ, וּבִזָּה הֵם גּוֹרְמִים שֶׁהַבָּאִים אֶרְצָה יִפְרְקוּ מֵעֲלֵיהֶם עוֹל תוֹרָה וּמִצְוֹת, וּבְחֶשֶׁךְ יִתְהַלְכוּ מְבִלֵי לְדַעַת שִׁיסוּד הַמְּגַמָּה הוּא לְהַתְּרַחֵק מֵהַגְּלוּת וְלֹא לְהִיּוֹת נִמְשָׁךְ אַחֲרֶיהָ וּמְרוֹצֵה בָּהּ, אֲבָל לֹא לְפָרוֹק ח"ו עוֹל תוֹרָה וּמִצְוֹת.

וְאַמֵּנָם כֵּן, קִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִגּוּד לְמָה שֶׁהִיָּה בְּחוּ"ל, שֶׁכֵּן שְׂמָה בְּחוּ"ל עִם כָּל הַהֲתַאֲמָצוּיּוֹת לְשֵׂאת אֶת הָעֵינַיִם לְשָׁמַיִם, לֹא יוּכְלוּ לְהִשְׁתַּחֲרֹר לְגַמְרֵי מִמִּצְוֹת אֲנָשִׁים מְלוּמְדָה, וְלִכֵּן כְּשֶׁבָּאִים לֵא"י נִתְבַּעִים הֵם לְהַתְּחַדְּשׁוֹת הַרוּחַ בְּקִיּוּם הַתוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל אוֹרָא דְכִיָּא וְקִדִּישָׁא שֶׁל הָאֶרֶץ, וְכִשְׁעֵדִיין אֵינָם מוֹכְנִים

לְזֶה מֵתְעוֹרְרִים הַנִּגּוּדִים הַלְלוּ, וְאֵלֶּה אֲשֶׁר עֵינֵיהֶם טָחוּ מֵרֵאוֹת, נִדְמָה לָהֶם שֶׁהַנִּגּוּד הוּא חֵלִילָה לְעַצֵּם קִיּוּמֵי הַתוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, מֵה שֶׁבָּאֵמֶת אֵינּוּ כֵּן, שֶׁכֵּל הַנִּגּוּד הוּא עַל מֵה שֶׁמִּתְעַצְלִים לְהַתְּעוֹרֵר בְּאַהֲבָה וְלִקְיִים הַכֵּל בְּרוּחַ יוֹתֵר עֲזָה וְיוֹתֵר מְרוֹמְמָת, וְלִהְסִיר מֵעֲלֵיהֶם גַּעֲרַת הַנְּבִיא מִפִּי ה': "וְתִהְיֶי יִרְאַתֶּם אוֹתִי מִצְוֹת אֲנָשִׁים מְלוּמְדָה" (יִשְׁעִיָּה כ"ט י"ג).

וְכִשְׁזוֹכִים לְעֵלוֹת לְאֶרֶץ, צְרִיכִים לְקַבּוֹעַ בְּמַחֲשַׁבָּה שֶׁכֵּל הַשָּׁנִים שֶׁהָיוּ בְּחוּ"ל אֵינָן בָּאוֹת בְּחֶשְׁבוֹן כָּלֵל, וּמֵאִז שֶׁהִגִּיעוּ לְאֶרֶץ הָרִי הֵם כְּקַטְנִים שְׁנוּלְדוּ, וְלִצִּיר לְפָנֵיהֶם כֹּאֲלוּ הֵם כְּעַמֵּר נִקִּי, וְאֵינן בָּהֶם שׁוֹם חֵלָאָה וְטוֹמָאָה, חֵטָא וְעוֹן, וְעֲלֵיהֶם לְהַתְּחִיל מְחַדֵּשׁ לְעַבּוֹד אֶת ה' בְּקְדוּשָׁה וּבְטָהֳרָה, בְּחִדּוּת וּבְשִׁירָה וּבְזִמְרָה, לְחַזֵּר בְּאֶרֶץ עַל כָּל הַתוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁקִּיְמוּ בְּחוּ"ל, כְּדֵי שִׁוְפִיעַ עֲלֵיהֶם אוֹר הַקֹּדֶשׁ שֶׁל אוֹרָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, "קוּמִי אוֹרֵי כִּי בֹא אוֹרְךָ וְכִבְדוֹ ה' עֲלֶיךָ זָרַח" (שִׁם ס' א').

"כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדִבֵּר ה' מִירוּשָׁלַיִם" (שִׁם ב' ג').

ותפארתה, שיהיה לה הכל משלה ולא תהא זקוקה לשום ארץ אחרת מבלעדה, ואדרבה כל מה שיש בחו"ל היא שלה מצד האמת לאמתה.

ועם שיבת ישראל לאדמתם בהבנה מעולה שאין מקומם רק בארץ ישראל ושום ארץ אחרת אינה סובלת אותם, ובכל מקום שבאים הם בארץ לא להם, מתחילה גם האמת לציץ ציץ ולהוציא פרחים, "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף" (תהלים פ"ה י"ב).

פרק ה

שחרור מציורי הגלות ע"י ארץ ישראל

הגאולה האמתית היא השחרור הגמור מכל מיני הסבל שבעולם, הן הסבל הגשמי והן הסבל הרוחני, וכל עוד שלא חלפה רוח הטומאה מן הארץ אין הגאולה שלמה ועדיין הגלות שולטת.

אמנם מי שזוכה לציר בעצמו עוד לפני הגאולה כאלו השליך מעליו את כל כבלי הגלות ומאסריה, והוא נמצא כבר במעמד הגאולה שלמה, ואף גם מציר לפניו שכל הטומאה החלאה והבוץ חלפו ועברו מן העולם, הרי הציר הקדוש הזה מתגשם בו, שכן בכל מה שאדם חושב שם הוא נמצא, וזה משפיע עליו שיהיו נתון כלו באמת במציאות הגאולה השלמה ואין ליצר שום שליטה עליו, וממילא הוא פדוי ומשוחרר מן הכל.

ציר קדוש כזה אי אפשר להגיע אליו ולהשיגו כי אם דוק בארץ ישראל, שכל הציורים והדמיונות שישנם בארץ הקדש הם הם נרתקי הנבואה, בבחינת "וביד הנביאים אדמה" (הושע י"ב י"א). לא כן בחוץ לארץ, שעל פי הרוב הדמיונות שישנם שמה הם שוא ותפל, שכן אין הנבואה שורה אלא בארץ ישראל (עיין מו"ק כה, א), לכן אי אפשר להשתחרר שם מציורי הגלות, ועל

אחת כמה וכמה שאי אפשר להגיע בחוץ לארץ לציורי אמת של הגאולה, אלא שמאחר שישראל היו לפני זה בארץ ישראל ושרתה עליהם הנבואה, אי אפשר שתפסק לגמרי גם בחו"ל, — וכדרך שאמרו (מו"ק שם) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים — מאי היה שהיה כבר, "שהיה כבר בארץ ישראל ששרתה עליו רוח הקדש" (רש"י שם) — ופעמים יש שעל ידי התאמצות מרובה זוכים גם בחוץ לארץ להמשיך אורא דארץ ישראל ולהנות מזיו תפארתה ולהיות יונקים מצוף דבשה ולהגיע גם לציר הקדוש הזה.

ובכגון זה נאמר "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון — אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה" (כתובות עה, א), שאפילו מי שנמצא בחו"ל אם רק מקשר את עצמו לארץ ישראל יכול לזכות לרוח הקדש אם הוא ראוי לזה, ועל ידי ארץ ישראל רואים ומביטים למרחוק והנם בכלל צופי עתידות באמת, אולם בלא התקשרות לארץ ישראל אי אפשר לזכות לרוח הקדש אפילו אם מצד המעשים ראויים לזה.

וזהו גם ענין הצפיה לישועה, שהאדם נשאל עליו לאחר פטירתו (שבת לא, א) שעל ידי הצפיה לישועה והמחשבות אודות הגאולה מתנשאים במקצת למעמד הגאולה ובוה סוללים דרך לגלוי הישועה בשלמותה.